

Hřbitov

Postaven p. r. 1830. Zajímavé, že prvním pochovaným je zmíněný dě-
dičný rychtář Josef Köllner, jeden z iniciátorů stavby kostela.
V klidném odpočinku zde leží po osvobození jak farníci, tak i
dřívejší osadníci farnosti.

Zhlednocení minulosti

Po bouřlivých dnech našeho osvobození, ztratila se stará obecní
kronika. Je nutno v krátkosti zpracovat události let 1938 - 1945.
Mnoho nám pověděl a dokázal podle pážnamů "Farní kroniky", pa-
mětník těchto událostí farář a děkan P. Heitner. Po úmrtí pa-
stora Hraběšic není dokladů. Děkuji za svůj vznik horníkům
a divoákům. Byly v rukou zeměpána, pak šumperských Zerotínů,
jako sousední fary Kalin / Frankštát. Prvý pážnam o obci je z
roku 1569, kdy byly prodány velkoložinským pánem Janem z Ze-
rotína městu Šumperku, jehož penkooským statkem stále zůstaly.
Tenkrát měly 17 usedlých, kteří platili vrchnosti ročně 6. tolarů,
8 grůů úroku a 6. korců 5 mírek žita. Hory a lesy patřily
u lesů frankštátských / nooomalinských /, rudeltických a petro-
vických. V těchto bylo dosti jelenů, srnců, medvědů a zajíců, č-
mž byla přisouzena hodnota 30 tolarů.

V Horách se našla dobrá železná ruda. Kdo by ji chtěl doby-
 vati, byl by na ni, podle vrchnostenského odhadu vydělal 10. tolarů
 ročně. V dedině byla pákupní rychta, nepodléhající robotě. Když se
 však prodávala, dostávala vrchnost desátý platý, t. j. 4. tolarý
 převodného. Štaly' roční příjem vrchnosti z celé dediny činil 11 to-
 larů, 4. denárů, jak dokazuje archiv pražského hrada, sign. BKA 128.
 Za zmínku stojí, že nejstarší poremková kniha vesnice Hraběšic
 byla založena r. 1582 a našla se v obci. Její pokračování za-
 čína rokem 1768, listářem z r. 1815, a soupis pastoví a stavebních
 míst z r. 1791, byl v archivu šumperského soudu. V témže archivu
 má Krásné 3. svazky poremkových knih, vedených od r. 1710.
 Hrada Šentál (Schönthal) nyní Krásná, příslušející k Hra-
 běšám, založena r. ~~1582~~ 1690 na pozemcích města Šumperka,
 jako územní vesnice, náležela též k venkovským statkům mě-
 sta Šumperka. V Krásné je kamenolom v Šumperku,
 otevřený r. 1929-30. Proti v něm pracovala rodina Krátkých
 z Hraběšic, ručně, později již strojně-mechanicky.

Zapsal během roku 1959
 Jaroslav Lachnau, kronikář.

Zhodnocení nejbližší minulosti.

Stará obecní kronika během válečných událostí byla ztracena. Je nutno v kostce zmíniti se o postavení Čechů v době Rakouska-Uherska, o první světové válce 1914-1918, o vzniku Č.S.R. v 1918, o skypání našich zemí nacistickým Německem, o osvobození a osídlení severní Moravy lidem československým.

Udávnou třídou v Rakousku byli Němci, v Uhersku Maďarů. Říšní české otázky v rámci Rakouska, hájili před první světovou válkou čestí politiky, zejména Tomáš G. Masaryk. Já nátlak Německa, vyvolalo Rakousko-Uhersko zavržením rakouského následníka trůnu arcivévody Františka Ferdinanda de Esté s chotí dne 28/6. 1914 v Sarajevu první světovou válku. Masaryk a Dr. Benes zahájili v říšské akci na vytvoření samostatného státu s přetřetími dohodových mocností. Z počátku šlo o akci diplomatickou a v další fázi války o akci vojenskou, zásahem československých legií po boku a jako součást dohodových armád na frontě v Itálii a Francii. Zatím doma dostaly se lidové masy již v 1916 do revolučního pohybu proti válce a rakouskému mocnářství.

Šňáhové hnutí prostějovských dělníků v dubnu 1917 proti hladu a válce bylo rakouskou poldateskou krvavě potlačeno. Utránilo si 23 obětí na pootech. Dne 1. května 1917 (svátek všeho pracovního lidu) demonstrovali pracovníci, hlaone a továrny v Praze, Plzni a v jiných českých městech, proti rakouské nadvládě a útisku,

provoláním slávy pro svobodný československý stát. To to došlo ke
 vzbouření převážně českého střeleckého pluku v Pambuku, kde bylo
 mnoho dobrých vojáků - plastenců utraceno a porazováno s těžkým
 trestem v pevnosti Terézín. Velké stávkové, zejména koedělnické propukaly
 po celý rok 1917 ve všech větších městech: Praha, Plzeň, Brno,
 Kladno, Šumperk atd. Kolutná jednová stávka r. 1918 byla příjím
 odrazem velké socialistické říjnové revoluce. Vzpouře českých a slo-
 vanských námořníků rakouské maryny byla této následovníkem v
 Boce Kotorské. V říjnu 1918 vicholí revoluční činnost, rakouský
 habsburský trůn se háč prohlášením samostatného českosloven-
 ského státu dne 28. října 1918. Němectví občané ovšem nový stát
 neuznali. Vytořili Sudetendeutschböhmern a teprve v prosinci
 1918 byl šumperský kraj obsazen českým vojskem za pomoci
 českých občanů a českých vukolních oba: Hrabeno, Bludov,
 L. Studýnky a Zábřehu. Z počátku Čsl. republiky zmocnila se
 vlády buržoazie. Konsolidoval se kapitál vůbec, což se pro-
 jevilo vytvořením velkých agrárních koncernů, přičemž se pomalu
 odbourávaly výmnoženosti revolučního období. Lid se brání pod ve-
 dením K. Šel, kde funkcionáři jsou odsuzováni s těžkým trestem
 Mladý stát je postaven hospodářskou krizí a nezaměstnaností. Vláda
 nechá stálet do pracujících, kteří jsou bez práce. V Německu se
 dostává k moci Adolf Hitler podporován kapitalisty i republikánci.

Na severní straně a pak i o pohraničí Čech se ptáová největší stra-
 nou strana Konráda Henleina, která nepřátelsky vystupuje proti
 Č. S. P. vláda hnutí Henleinců podporuje, naproti tomu však potírá
 dělnické hnutí vedené neobrozňnými vůdci Klementem Gottwaldem,
 Antonínem Zápotockým a dalšími. Roku 1935 dochází k odstoupení
 presidenta republiky J. E. Masaryka a pikle reakce se projeví opět
 při polbě presidenta Dr. Eduarda Beneše, kde se proti němu domlu-
 vili agrární, klinkovci a henleincové. Plány reakce přeharila stra-
 na Č. S. P. vedená noojm typem stranou Lenina, v naší plati neo-
 chvějným bojovníkem a zastáncem všeho pracujícího lidu Klementem
 Gottwaldem. Roku 1938 dochází k anexe Rakouska s Německem,
 kde Hitler nastupuje za pomoci anglo-francouzské reakce otevřeně
 do boje Č. S. P. Henlein postavil tak z. karlovarský program, zna-
 menající de facto rozbití Č. S. P. Zároveň dáová příkaz k provokacím
 provokacím v pohraničí. Předseda agrární strany Beran a jeho společ-
 níci - kapitalističtí magnáti - jsou ochotni vstít do vlády Henleina.
 Český lid se brání. Gottwald varuje. Hitler nastupuje k útoku.
 Československo dne 21. května 1938 mobilizuje a bleskovým nástupem
 obzaruje hranice, což udělalo Hitlerovi čárnu přes rozpocet.
 Mobilizace (kterou prodělal i pisatel kroniky) ukázala pevné
 odhodlání českého lidu bránit republiku v vysokou bojovou
 morálku. Její velký význam zůstává nevyužit!

Tu přišla na pomoc Hitlerovi anglo-francouzská reakce. Tý-
 řila nejprve do ČSR. Puncimanna jako rozhodčího. Pak po Hitlerem
 přijíždí sám Chamberlain. Anglie, Francie a domácí reakce jím ná-
 tlak na Československo povoliti ve všem Hitlerovi a Henleinovi.
 Československý lid, vedený K. G. a Klementem Gottwaldem, vyslovuje
 se s důrazem proti kapitulaci a pro obranu obrozené vlasti. Sto-
 hutnou demonstrací (hlavně v Praze) a generální stávkou, porhne
 kapitulanskou vládu Hodžovu. Pod nátlakem mas vyhlásuje dá-
 da mobilisaci. ČSR stojí věrně po našem boku. Zradou agrár-
 níků a pápadních velmoží, které postapaly spojenecké smlouvy
 s Československem, dochází k odtržení polkranic. Republika je
 rozbita, neschopna obrany, ochromena strategicky i hospodářsky.
 Také hraběšití Němci se dostávají domů - do Říše! Slovensko
 dostává „autonomii“. Nastává druhá, avšak ochuzená republika.
 Hitler však uspokojen nebyl. Na Slovensku pod tlakem Němců
 a pomocí domácích zrádců, je proklamován „samostatný stát“ na
 dobu 13 let. Hitler jve do Berlína presidenta Dra. Šacha a mi-
 nistra zahraničních věcí Chvalkovského. Tito sverují české země
 do ochrany Říše. Jak ochrana vypudala? Hitlerovské hordy pa-
 plavují české země. Doba temna zahálila naše země. Lid v po-
 čátku nehladl žádný odpor. Na severní Moravě v českých
 vesničkách, i v Šumperku jstávají věrní Čši a z těch vo

zůstali, není snad nikdo, kdo by sám na sobě nepoznal zřetelné
 nacistické běsnění, koncentráky a totální nasazení v Říši a jinde.
 K. G. L., postupila do illegality. Mnoho členů, kteří původně neu-
 prchli do zahraničí, hlavně přes Polsko do SSSR, je možno.

Protifasistický odboj síly, roste a ani palácování a poprahy nejlep-
 ších synů národa nezbavuje lid síly odporu proti utiskovatelům.
 Tě v Gumpertku a v kraji, českých dědinách (viz Dr. Jiráček) jsou
 odbojné skupiny "dohodlaných"

členů, kteří získali okupaci Českákoslovenska resp. Čech a Moravy
 veskerou pátečnou výstrojí a ta nebyla nemalá, nejprve porazili
 Polsko, Francii, Holandsko, Belgie, Norsko, Jugoslaviu, násilně obsa-
 dili Bulharsko, Albánii a Řecko, dostali se do války s SSSR
 a USA. Sovětský soaz, který od napadení v 1942 nesl skoro osamo-
 sený celou tíhu náporu fašistických hord jak německých, tak
 italských a jingých, měl své rozhodující podíl na vítězství nad
 fašismem. Přinesené oběti byly velké. Proboření jadřimých
 národů, tak i naší vlasti od okupantů a nacismu slavnou Rudou
 armádou, umožnilo našemu lidu v květnu 1945 dosáhnouti opět
 křivené draze kvi vykoupené svobody a nezávislosti.

Rudá armáda penoucí postupující německou armádu od Stalin-
 gradu, táhla počátkem května 1945 od bravy přes Lobotín.
 Bylo slyšeti mohutnou střelbu. Proto se parlamentáři obce

Hraběšice vydali s bílým praporem směrem ke Kamenci. Delegaci parlamentární byl i nynější děkan P. Škaitner, který pro kroniku vyličil osvobození Hraběšic následovně: Do Hraběšic však ruské vojsko vůbec nevkročilo, přišel jen ruský komisař. Hraběšičtí Němci měli však špatné svědomí a tím i plé předtuchly. Proto se také člen G. G. Wálke a hajný Vlč v lese zastřelili. Při osvobození měly Hraběšice 450 obyvatel. Pátá kolona vytvořená z Němců pro možnost války mezi spojení U S S R a S S S R, zvaná "Wehrwolf" měla uschovány zbraně pod Kamencem - na Ledigách. Zbraně byly nalezeny a plukodlaci 26. 6. 1945 patčeni. Prapor Rudé armády na páteční cestě z Prahy, přenocoval dne 10. 6. 1945 v Hraběšicích. Těm nebylo řečeno, aby mohli převzít správu obce. Byl proto ustanoven proim. komisařem "partyzán" 18 let Josef Tureček s pomocníkem Janem Turečkem a Hejdem, nyní pamětníkem G. G. D., Lumperk. Sebylo předpisů ani směrnic a je jisté, že jmenovaní pracovali jen sojé zájmy a o spolupráci těchto lidí na výstavbě obce nelze vůbec psát. Při čtení kroniky dne 12. 1. 65 místnímu občanstvu, udává pamětnice - starousedlice občanka Weiserová Marie, dějící historička, že hajný Vlč se zastřelil doma - v hájovně a ne v lese.

Zapsal během roku 1959
Jaroslav Lachner
kronikář.